

Tuniniaaneq A

1. Ilinniartitsissutip inissisimaneq

Ilinniartitsissut periutsit, pisiniartarnermi pissusilersuutit, niuerfinnik nalilersuineq, niuerfinni attaveqaaqatigiittarneq aamma tuniniaanermik aqutsineq pillugit ilisimasaqarfiulersarpoq. Ilinniartitsissumi nunami namminerme nunallu tamat akornanni aamma suliffeqarfiit niuerneq pillugu aalajangiisarnerannik sammineqartoqartarpoq. Ilinniartitsissummi ilisimatusarnermi periutsit atorneqartarput, tassunga ilanngullugit nalilersuineq, isumaliuteqarneq aamma periutsinik suliaqarneq.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilinniartut ilinniartitsissummi atuagarsornikkut periutsitigullu imatut ilisimasaqartigissapput aammalu suliffeqarfiit nunami namminerme nunanilu tamani ineriartornerat pillugu imatut ilisimasaqartigissapput tuniniaanermi aningaasaqarnermi ajornartorsiutinik tunngavilersuisinnaallutik, eqqarsaasersorsinnaallutik ingerlatitseqqiisinnaallutillu. Ilinniartut aammattaaq suliffeqarfiit nunarsuarmi ilisimanerannik ilisimasaqassapput paasinnissinnaallutillu.

Ilikkagaqartarnermi suliaqartarnermilu piginnaasat

Ilinniartut ilaatigut ingerlaqqilluni ilinniagaqarnermi tuniniaanermi aningaasaqarnermi ajornartorsiutinik ataatsimut isiginnillutik sulisinnaassapput aammalu suliaqarfinni aalajangiinissanut tunngaviliinissaq siunertaralugu paasissutissanik naleqquttunik katersisinnaassallutik nalilersuisinnaassallutillu. Naggasiullugu ilinniartut tuniniaanermi aningaasaqarnermik atuagarsornermik periutsinillu aammalu paasissutissiisarnermi teknologimi atortunik naleqquttunik suliaqarsinnaassallutik.

Inuttut inuillu akornanni attaveqaaqatigiittarnermi piginnaasat

Ilinniartut kisimiillutik suleqatigiillutillu sulisinnaassapput. Ilinniartut aammattaaq sulinerme iluatsisinissamat pingaaruteqartumik tunngavissatut inuttut annertuumik sunnuteqarsinnaanermik ilisimasaqarneq tunngavigalugu sulisinnaassapput, suleqatigiiaarluni suleqatinik suleqateqarsinnaassallutik aammalu sulisorisanik, qullersanik, pisisartunik pilersuisinillu suleqateqarsinnaassallutik.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Kalaallit Nunaanni nunarsuullu sinnerani inuiaqatigiinni immikkoortortakkaartoqarneranik anguniakkanillu immikkoortoqarneranik paasisimasaqarneq aammalu immikkoortut anguniakkallu immikkoortut eqqortut paasiniarnissaat tuniniaaviginissaallu suliffeqarfiit iluatsitsinissaannut apequtaalluinnarnerat tunngavigalugit sulisinnaassapput. Ilinniartut aammattaaq Kalaallit Nunaanni pingaartumillu nunani allanni tuniniaavinni suliffeqarfiit tunisaqartarnerisa inuiaqatigiinni naleqalersitsilernermet pingaaruteqarneranik paasinnineq tunngavigalugu sulisinnaassapput. Naggasiullugu ilinniartut allamiut kulturiinik eqqortunik paasisimasaqarneq tunngavigalugu sulisinnaassapput, tassunga ilanngullugit allamiut kulturiannut tuniniaanermi pilersaarinermilu pingaaruteqartumik tunngavisoq iliuuseqartarnerup naleqqussarnissaa, ilinniartullu aamma allamiut kalaallit kulturiannut naleqqussarsinnaanermik ajornartorsiuteqarsinnaanerannik paasinnissinnaassallutik.

3. Ilikkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Ilikkagassatut anguniakkat

Ilinniartut Kalaallit Nunaat nunallu tamat isiginiarlugit ukuninnga pisinnaasaqassapput:

- a) pissutsit suut suliffeqarfiit tuniniaanerannut pingaarutaasunik aalajangiisinnaaneq,
- b) suliffeqarfiit ineriartoqqinnissaannut tunngassuteqartunik tuniniaanermi unammilligassanik paasiniaasinnaassallutik, erseqqissaasinnaassallutik suliarinnissinnaassallutillu,
- c) tuniniaanermi aningaasasaqarnermi periutsinik atuisinnaassallutik aammalu periutsinut tunngaviusunik taakkulu pissusaannik nassuiaasinnaassallutik,
- d) tuniniaanermi aningaasasaqarnermik isumaliutersuutinik suliaqarsinnaassallutik, tassunga ilanngullugit pissutsini aalajangersimasuni tuniniaanermi aningaasasaqarnermi pissutsit arlallit imminnut atassuteqarnerannik nassuiaasinnaassallutik,
- e) suliffeqarfiit tuniniaanermi pissusaat pillugit paasissutissanik katersisinnaassallutik, suliaqarsinnaassallutik saqqummiisinnaassallutillu aammalu pissutsini aalajangersimasuni paasissutissat tatiginartuunerannik naleqquttuunerannillu nalilersuisinnaassallutik,
- f) tuniniaanermi aningaasasaqarnermi pissutsinik nassuiaasiorsinnaassallutik ingerlatitseqqiisinnaassallutillu aammalu
- g) qarasaasiani atortunik toqqaasinnaassallutik atuisinnaassallutillu.

3.2 Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnertit

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnertit tassaapput:

- a) Periutsit: amerlassutsikkut pitsaassutsikkullu periutsit
- b) Pissutsit siamasissut: avatangiisini pissutsit, Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani
- c) Atuagarsornikkut nunanut allanut attaveqartitsilerneq: tuniniaavinnik toqqaaneq, nunat allanut attaveqartitsilernerme periutsit kulturimilu pissutsit
- d) Periusissianik pilersaarusionerme: suliffeqarfiit iluanni pissutsit, unammilleqatigiinnermut, ineriartortitsinerme aamma saniatigut aningaasaliinernut periutsit
- e) Ujartuinerme pissutsit: tuniniaaviit angusassat, tuniniaaviit immikkoortuinik immikkoortunillu anguniagassanik toqqaaneq, Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani, aammalu atuisartunut tunisassiortunullu tuniniaanermi pisisarnerme pissusilersuutit pillugit atuagarsorneq
- f) Neqerooruteqartarnerme pissutsit: tuniniaavinnik killiliineq, inuussutissarsiutit immikkoortuini pissutsit aamma unammilleqatigiinnerme inissisimaneq

g) Pilerisaarutiniq katiterineq: nunami namminermit nunanilu tamani tunisassiat, akit, nassiussuineq, takooqosaarineq aamma tuniniaanermik tuniniaaffinnilu suliniuteqarneq kiisalu pilersaanermut pilersaarut

3.3 Illassutitut ilinniakkat

Ilinniartut taamaallaat pingaarnertut ilinniakkat atorlugit ilikkagassatigut anguniakkat angusinnaassanngilaat. Illassutitut ilinniakkat imatut toqqarneqassapput, taamaalilluni pingaarnertut ilinniakkat ilanngullugit ilikkagassatut anguniakkat angunissaannut tapersiissallutik. Illassutitut ilinniakkanut ilaassapput tuniniaanermi aningaasaqarnermi atuagassat, tassaagajuttut aviisini allaaserisat, tv-mi aallakaatitat imaluunniit suliffeqarfiit nittartagaanni paasisutissat, taakkunanilu ilikkagassatut anguniakkanut tunngassuteqartitsisoqassaaq itisiliisoqarlunilu. Ilinniakkani tunngassuteqartitsisuni sapinngisamik Kalaallit nunaanni nunanilu tamani pissutsinut tunngassuteqartitsisoqassaaq.

4. Ilinniartitsinerup aqqissuunneqarnera

4.1 Ilinniartitseriaatsimi periutsit

- a) Ilinniartitsinerni ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitseriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanneqassallutik.
- d) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutip pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginaruuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.
- e) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsinermi ilinniartitsissut siuariarfussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suleriaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.
- f) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu.

Tuniniaanermi aningaasaqarnermi ajornartorsiutit erseqqissarneqassapput imminnut ataneri isiginiarlugit aammalu nunani tamani pissutsit tunngavigalugit ilinniartitsissummi atuagarsorneq ilanngullugu. Ajornartorsiutit isiginiarlugit ilinniartitsinermi tunngavik ilinniartitsinermik aqqissuussinermi qitiusumik inissisimavoq. Taamatut ilinniartitsinermi ilinniartut ilinniartitsissummi alapernaannerat, malussarinnerat nutaaliorsinnaanerallu 6

annertusarneqassaaq, ilinniartullu ilinniartitsissummi nammineersinnaaner at nalorninatillu iliuuseqarsinnaaner at annertusarneqassalluni. Ilinniartitsissummi ajornartorsiutit imatut ersersinneqassapput, inuit, suliffeqarfiit inuussutissarsiutinilu immikkoortut immikkoortillugit. Ilinniartitsissummi ilaapput ilinniartitsissummi tunngaviummik periutsit, atuagarsorneq iliuutsillu atorlugit nalilersuineq aammalu sumiiffinni qanigisani ajornartorsiutinut atassuteqartitsilluni.

4.2 Suleriaatsit

Nammineerluni sulineq, suleqatigiikkaanik klassinilu atuartitsineq paarlakaajaanegassapput. Suleriaatsit assigiinngitsut ilinniartut tuniniaanermi aningaasaqarnermi ajornartorsiutinik nalilersuisinnaanerisa siuarsarnissaannut tapersiissapput. Piviusuni pisut tunngavigalugit suliaqartoqartassaaq, suliffeqarfinnik suleqateqartoqassalluni aammalu suliffeqarfinnut pulaartoqartassalluni avataaneersunillu ilinniartitsisoqartassalluni.

Imminut atasumik minnerpaamik ataatsimik ilinniartitsinikkut ilinniartitsineq aqqissuunneqassaaq, tassani suliffeqarfimmik ataatsimik suleqateqarneq aallaaviussalluni. Ilinniartitsinerup ingerlanneqarnerani ilinniartut tuniniaanermi aningaasaqarnermi paasissutissanik suliffeqarfillu aallaavigalugu ajornartorsiutinik suliaqassapput. Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissummi piginnaasaminnik takutitsinnaassusiat siuarsarneqarluni, piviusullu tunngavigalugit suliffeqarfiup ajornartorsiutaanik nalilersuisinnaaner at ineriartortinneqarluni.

Ilinniartitsineq aqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissummi oqaatsinik siullertut oqaaseqarner at oqaatsillu aappaattut oqaaseqarner at isiginiarlugu.

Ilinniartitsissummi ilaavoq ilinniartitsissutip naammassinerani soraarummeerner mi suliniuteqartoqarluni, tassani tiimini 24-t missaanni ilinniartitsisoqassalluni ilinniartitsissummilu ajornartorsiutit qitiusut imaralugit. Ilinniartut suliniummut aallarniutitut suliniummik allaaserinnissapput. Suliniummik allaaserinninneq atuarfimmit akuerineqassaaq. Suliniut soraarummeernissamut tunngavittut ator neqarsinnaappat akuersisoqassaaq. Suliniut nalilersuiner mik aalajangiiner millu imaqassaaq. Ilinniartut suliniut suleqatigiilluni suliniutitut suliarinissaa toqqarsinnaavaat. Taamaattoqarpat suleqatigiit marluk suliniut annertunerpaamik 25-nik quppernilik tunniutissavaat. Suleqatigiit pingasut annertunerpaamik quppernerit 35-t tunniutissavaat, siumullu taamatut.

Allattarissamik suliaq imatut pilersaaruser neqassaaq ilinniartitsissutini allani allattarissamik suliani siuariartuutaassalluni taakkunungal atassuteqartitsisoqassalluni. Imarisaatigut annertussusaatigullu siuariartorneq suliarineqassaaq. Allattarissamik suliaq ilikkagassatut anguniakkat anguneqarnissaannut tapersiutaassaaq, tassunga ilanngullugu ilinniartitsissummi periutsit atuagarsornerlu atorlugit ilinniartitsissummi ajornartorsiutinik aqqissuussamik ingerlatitseqqiisinnaassuseqarneq. Taamaaliornikkut ilinniartut atuagarsornikkut naatsorsueqqissaarinernik, allaaserisanik il.il. takunnissinnaanerup ilanngunneqarnissaanut piginnaasaqaleriartussapput. Taakku saniatigut immikkoortortakkarlugit aqqissuunnerup ilinniartitsissummilu pingaarnertut ilinniakkat ingerlanneqarnissaasa pingaaruteqassusiat aqqissuussamik suliarineqassapput.

4.3 Ilinniartitsissummi oqaatsit

Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissumi oqaatsinik aammalu ilinniartitsissummi oqariaatsinik paasinnittarnerat atuisarnerallu aqqissuussamik ineriartortinneqarluni. Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitsissutit siulianni oqaatsinik oqariaatsinillu ilinniartut piffissap ingerlanerani paasinnilluarsinnaatikkiartortillugit atuisinnaalluartikkiartortillugillu.

4.4 Ilinniartitsissutinut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq piffissat ilaanni ilinniartitsissutit akornanni suliaqartoqartarluni ilinniartitsissutinilu ilisimasaqarfiulersunut sanilliutitsilluni.

Ilinniartitsissut suliffeqarfiit avammut tuniniaasarneranni, periusissiani aamma nassiussassanik piareersaanermi aqutsinermilu pissutsit pillugit pingaartumillu inuussutissarsiutit pillugit politikikimi pissutsit, nunat tamat akornanni pissutsit inatsiseqarnermilu pissutsit pillugit ilinniartitsissutinut Nunat tamat akornanni aningaasaqarnerq B aamma inuussutissarsiutit pillugit inatsisit B annertuumik atassuteqarpoq. Ilinniartitsissut oqaatsinik ilinniartitsissutinut annertuumik atassuteqarpoq, tassa ilinniartitsissummi oqariatuutit amerlasoorujussuit tuluttuujummata danskisuujullutillu, ilinniartitsissummilu oqariartaatsit oqaatsit taaguutitullu kalaallit oqaasiini ilaanngimmata, tassani oqaatsinut taaguutinullu pisortatiguunngitsumik nassuiaatit taamaallaat nassaassaallutik.

Ilinniartitsineq aqqissuunneqassaaq allaganngortitanik saqqummiinermilu periutsit ilinniartut tuniniaanermi aningaasaqarnermik suliaannut sungiusaataannullu pissusissamisoortumik sakkutut ilaatinneqarnissaat isiginiarlugu. Piviusunik suliaqarnermut ajornartorsiutinillu ammasunik sumiiffinnilu qanittuni suliaqarnermut atatillugu ilinniartut internetimut sapinngisamik isersinnaanissaat ilinniartullu paasissutissanik qitiusumik qarasaasiani nalunaarsuiffinni ujarlersinnaanissaat nassaarsinnaanissaallu isiginiarlugit ilinniartitsineq aqqissuunneqassaaq.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuisarneq

Inunnik ataasiakkaanik ilitsersuineq nalilersuinerlu aqcutigalugu ilinniarnep ingerlanerani tamani ilinniartut ilinniartitsissummi killiffiminni qaffasissutsiminnik ineriartornerminnullu ersarissumik paasisaqalissapput. Tassunga ilanngullugit sammisaqarnerit ilinniartitsissummi pissarsinermik inuit ataasiakkaat ataatsimullu qisuariartarnerannik annertusaanerit. Nalilersuinermi ilinniartitsissummi anguniakkat tunngaviupput.

5.2 Misilitseriaaseq

Suliniut ilinniartitsinerup ilaatut suliarineqartoq ataaseq, takuuk immikkoortoq 4.2, oqaluttarissatigullu misilitsinneq ataaseq tunngavigalugit suliniut atorlugu misilitsinneq.

Oqaluttariarsorluni militsinnermi soraarummeerneq marluk immikkoortoqarpoq. Soraarummeerneq siuleq suliniut soraarummeerut suliarineqarnikoq aallaavigalugu pissaq. Soraarummeernerup aappaa suliaq piviusut tunngavigalugit suliaasaq atorlugu suliaassat ilisimaneqanngitsut aallaavigalugit pissaq. Suliami suliaasaqarfimmi ajornartorsiutinik soraarummeertoq allaaserinnissinnaassusimik

nalilersuisinnaassusiminnillu takutitsinissamik periarfissinneqassaaq. Soraarummeernerit taakku marluk tulleriinnissaat soraarummeertup nammineq aalajangissavaa.

Minutsit 60-it missaanni piareersarnissamut piffissaqartitsisoqassaaq, soraarummeertumullu ataatsimut soraarummeerneq minutsit 30-t missaanni piffissaqartitsisoqassaaq.

5.3 Naliliinermi tungaviit

Soraarummeertup suliniummi soraarummeerummi suliaanik oqaluttariarsorlunilu misilitsinnermi soraarummeertup ilikkagassatut anguniakkanik qanoq annertutigisumik malitsineranik nalilersuinikkut naliliisoqassaaq. Suliniummi soraarummeerummi nalilersuinermi ilinniartup suliniummik piginnittuuneranik nalilersuineq ilanngunneqassaaq. Marlunnik karakteriliisoqassaaq: Suliniummut soraarummeerummut ataaseq aamma oqaluttariarsorluni soraarummeernermi naammassisaqarneq. Soraarummeertunut ataasiakkaanut karakteriliisoqassaaq. Oqaluttariarsorluni soraarummeernermi naammassisaqarnermik karakteriliinermi immikkoortut taakku marluk assigiimmik oqimaaqatigiissinneqassapput.